

Rozmarné
a tajuplné
příběhy
ze staré
Číny

VYŠEHRA D

Tato publikace vznikla v rámci spolupráce
s Mezinárodním sinologickým centrem
Ťiang Ťing-kuovy nadace při Univerzitě Karlově

This publication was supported by a grant
from the International Sinological Center
at Charles University in Prague

Translation © Jarmila Häringová, 2017

ISBN 978-80-7429-700-7

Čínští lidoví vypravěči

představují dnes vyhraněný pojem nejen v čínské literární vědě, ale i u našich čtenářů: vytvořili osobitý novelistický útvar z vyprávění i veršů, který dosáhl značné literární úrovně a jehož čtenářská přitažlivost daleko přesáhla okruh původních posluchačů. Jejich produktivní rozkvět se obvykle klade do doby mezi epochou Sungů, zhruba jedenáctým stoletím, a koncem epochy Mingů, začátkem sedmnáctého století. Literární věda je odvozuje od mravoučných příběhů, vyprávěných buddhistickými mnichy na tržištích a jiných veřejných prostorách, ale jejich spřízněnost s čínskou domácí tradicí, např. se staršími tchangskými povídkami, je hlubší. Je to patrné třeba v konkrétní lokalizaci a dataci, smyslu pro detail situace, v emocích, které budí – humorem, tragikou, hororem. Lecčím také připomínají evropskou renesanční povídku, hlavně starší. V první polovině sedmnáctého století byly zčásti vydány v několika knihách, z nichž je nejznámější Přehledka podivuhodných příběhů dnešních i starobylých (T'in ku čchi kuan) z konce třicátých let.

Dívka bakalář

Tajemnice Süe Tchao¹⁶ u mostu Wan-li
uzavřena žije s pchi-pou¹⁷ pod okénkem svým.
Kolik talentů je známo mezi ženami,
žádná se jí nevyrovná umem, věděním.

Toto čtyřverší vytrysklo z pera tchangského básníka a je věnováno kurtizáně Süe Tchao ze S'-čchuanu. Tato Süe Tchao byla velkým talentem mezi ženami. Kníže z Nan-kchangu Wej Kao¹⁸ v době, kdy vykonával úřad guvernéra S'-čchuanu, ji navrhl do funkce tajemníka pro vojenské záležitosti, a tak byla za starých časů ponejvíce nazývána „tajemnice Süe“. Udržovala styky s tehdejší duchovní elitou, jako byl třeba Kao Pchien, Jüan Čen nebo Tu Mu.¹⁹

Také se o ní ví, že si vyráběla vlastní dopisní papír, užívajíc k tomu vody z říčky Chuan-chua. Říkalo se mu „lístky Süe Tchao“, a jestliže někdo z literárních kruhů takový lístek získal, vážil si ho jako drahocenné nefritové ozdoby. Vskutku byla Süe

Tchao ve své době tak proslavená, že její památku ctí i všechna další pokolení.

V letech Chung-wu¹²⁰ naší dynastie žil ve městě Kantonu v provincii Kuang-tung mladý muž, který se jmenoval Tchien Ču, ale lépe byl znám pod svým druhým jménem Meng-i. Jeho otec, profesor Tchien Paj-lu, byl jednoho dne přeložen do města Čcheng-tu v provincii S'-čchuan, aby působil na tamní škole, a jeho rodina se tam odebrala s ním.

Meng-i byl moc hezký mládenec a příjemný společník a vynikal i nadáním a vědomostmi. Vládl stejně mistrně perem jako štětcem a barvami a ve hře na loutnu byl zběhlý neméně než ve hře v šachy. Byl proto ve škole mezi studenty velice oblíben, celé dny trávili společně v družné zábavě.

Když pobýli Tchienovi v Čcheng-tu už asi rok, uvažoval pan Paj-lu o tom, poslat syna zpět do Kantonu, avšak matka, která na chlapci velice lpěla, by byla těžce nesla odloučení. Profesorův příjem také nebyl nijak vysoký a cestovní výlohy znamenaly značnou položku. Proto se pan profesor začal radit se známými kolegy ze škol, zda by nebylo lepší najít pro syna nějaké místo domácího učitele zde v Čcheng-tu, že by se mohl současně dál věnovat studiu a při tom si i trochu vydělat na úhradu zpáteční cesty.

Mladí vzdělanci by byli Mengovu společnost neradi postrádali, a tak brzy vypátrali, že nedaleko za městem bydlí zámožná a vážená rodina nějakého pana Čanga a ta by zrovna mohla potřebovat k dětem vychovatele. A hned také Čangovým Menga vřele doporučili. Pan Čang byl svolný a uzavřeli smlouvu, že mladý muž nastoupí svou službu od začátku nového roku, v polovině prvního měsíce.

Ve stanovený den se Meng-i vydal do sídla rodiny Čangů, provázen svým otcem a početnou skupinou svých přátel, znamenitých mladých mužů ze školy. Hlava rodiny pan Čang dříve zastával úřad komisaře pro dopravu a jeho rodina žila v blahobytu. Měl neobyčejnou radost, že může uvítat ve svém domě ctihodného pana profesora s celou družinou nejlepších žáků, a pozval je všechny, aby s ním pobředvali. Po skončené hostině se rozloučili a Meng-i už zůstal na noc u svého zaměstnavatele.

Když ve druhém měsíci nadešel Svátek květů¹²¹, projevil Meng-i přání navštívit své rodiče. Pan Čang nejenže mu rád vyhověl, ale ještě mu přispěl dvěma liangy stříbra na útratu. Student ukryl peníze v širokém rukávu svého šatu a vypravil se na cestu.

Jak tak krácel směrem k městu, došel na místo, kde rostlo tolik broskvových stromů, že tu tvořily celý háječek. Všechny stály v plném květu. Mladíka to při cestě jinak tak pusté mile překvapilo a na chvíli se zastavil, aby se pokochal tou krásou.

A tu zahlédl v šeru mezi stromy mladou ženu, neobyčejně půvabnou, která jako by se skrývala za rozkvetlé větve. Aby zachoval patřičnou slušnost vůči dámě, za jakou ji považoval, nechtěl jí věnovat mnoho pozornosti a obrátil se k odchodu. Jen bezděčně nasadil trochu švihácký krok, a jak při tom spustil paže podle těla, tu, aniž si toho všiml, mu vypadly stříbrňáky z rukávu. Mladá dáma to postřehla okamžitě a pokynula své služebné, stojící opodál, aby mince zvedla a odevzdala majiteli. Meng-i s úsměvem poděkoval a šel dál svou cestou.

Nazítří, když se vracel k Čangovům, volil mladík už záměrně tutéž cestu. V broskvovém háji spatřil opět onu krasavici a její služebnou a všiml si, že stojí před vchodem do jakéhosi domku. Jak se k nim blížil, ukázala na něho služebná a řekla své paní: „Hledte, to je zase ten pán, co tu včera vytrousil peníze!“ – Mladá dáma poněkud ucouvla a vstoupila do dveří domku, avšak Meng-i pokročil blíže a oslovil služebnou: „Jsem vám velmi vděčen, že jste včera byla tak hodná a odevzdala mi, co jsem ztratil. Přicházím vám za to dnes ještě zvláště poděkovat.“

Na ta slova ho služebná, vybídnuta svou paní, požádala, aby šel dále a vzal zavděk jejich pohostinstvím. Radostně vzrušen tak nečekanou poctou, upravil si Meng-i čapku na hlavě, jak nejelegantněji dovedl, také šat na sobě trochu urovnal a překročil

práh domu, načež byl mladou dámou vlídně přijat a uveden do salónu.

Po obvyklých vzájemných úklonách a zdvořilostních frázích položila mu dáma sama otázku, zda není domácím učitelem u komisaře Čanga. Když přisvědčil a znovu jí pak děkoval za včerejší laskavost, zarazila ho slovy: „Jsem také z příbuzenstva té rodiny, a tak je to, jako byste patřil i k mému domu. Moje včerejší nepatrná úsluha nezasluhuje díků!“

„A smím se zeptat,“ osmělil se Meng-i, „na jméno ctěné rodiny a jaký je váš příbuzenský vztah k mému šlechtnému příznivci?“

„Naše rodinné jméno je Pching, je to rodina v městě Čcheng-tu starousedlá. Já jsem rozená Süe ze čtvrti Wen-siao a byla jsem provdána za syna Pchingových Kchanga. Manžel mi ale, bohužel, velmi záhy zemřel a tak jsem se uchýlila sem do ústraní a tady vedu vdovský život. S vaším vzácným mecenášem jsem tedy spřízněna sňatkem, a proto se vy, milý pane, můžete i zde u mne cítit jako doma.“

Avšak Meng-i, jakmile uslyšel, že dáma je vdovou, rozpakoval se prodlévat déle, a když vypil druhý šálek čaje, vstal a měl se k odchodu. Ale paní ho zdržovala: „Jen nespěchejte, pobuďte do večera. Kdyby se pan Čang dověděl, že jste u mne byl a že jsem vás nepřinutila zůstat a neuctila vás, jak se sluší, jistě by mi to měl za zlé!“ A hned poručila

chystat jídlo a pití, a zakrátko již seděli proti sobě u prostřeného stolu.

Během večeře hostitelka stále pobízela studenta k pití a rozhovor se stával víc a víc nenuceným, tu a tam už padlo v řeči dámy i volnější slůvko. Meng-i to přičítal na vrub příbuzenskému poměru mezi rodinami, ale sám se choval zdrženlivě, nedovolil si přílišnou nevázanost, i když ho stálo velké úsilí potlačit nutkání, aby ukázal, co dovede.

„Slyšela jsem vás tolik chválit, jak umíte uplatnit své vzácné vlohy,“ podotkla paní, „tak proč se dnes tváříte jako nějaký zkostnatělý kantor? Já sice nejsem tak vzdělaná, ale trochu se vyznám v poezii. Když se mi poštěstilo setkat se s takovým znalcem umění, jako jste vy, nemohu odolat, abych vám aspoň neukázala něco z písemností, které tu mám, a abychom si to spolu nepročetli. Bude mě velice těšit, jestliže to dojde ocenění i ve vašich očích.“

A zavolala služebnou, aby přinesla některé vybrané básně, že se na ně pán podívá. Meng-i, hned jak do textu nahlédl, seznal, že jde vesměs o básnickou tvorbu z epochy Tchang, hlavně verše básníků Jüan Čena, Tu Mua a Kao Pchieny. A to vše v původních rukopisech, obdivuhodně zachovalých, papír vyhlížel jako nový, tuš nebyla nikde vybledlá. Meng-i se v básních zálibně probíral, nechtělo se mu ani dát je z ruky, a posléze nadšeně zvolal: „Tohle je přece poklad nesmírné ceny! Vy se, slovutná paní,

zabýváte pracemi největších mistrů, dědictvím dávných věků!“

Vdova mu skromně děkovala za uznání a pak pokračovala duchaplná zábava, při níž ani nepozorovali, že se už blíží hodina druhé hlídky. Meng-i se bránil, aby mu hostitelka dolévala další poháry vína, ale ta ho nakonec přiměla, že s ní vešel i do ložnice.

„Tak dlouho už zde pobývám úplně sama,“ řekla, upravujíc lůžko, „až dnes mě šťastná náhoda svedla s vámi a vy jste tak milý, že k vám nemohu zůstat lhostejná. Uvítala bych, kdybyste tu se mnou zůstal.“

„Nebyl bych se nikdy odvážil sám vás o to požádat, ač je to mým nejrůznějším přáním,“ zašeptal Meng-i.

Pak odložili šat a ulehli na lůžko, šťastni jako rybky ve vodě a oddáni jen jeden druhému.

Když potom leželi na svých poduškách, krasavice kladla mládenci znovu a znovu důtklivě na srdce, aby byl obezřelý a nikde se ani slůvkem nepodřekl. „Tvůj pán se o tom nesmí dovědět, jinak je veta po našem dobrém jménu!“

Druhý den ráno věnovala ještě hostitelka Mengovi jako pozornost nefritové těžítka v podobě ležícího lva a pak ho vyprovodila až před dům se slovy: „Když někdy nebudeš mít právě co dělat, zajdi zase ke mně. Doufám, že nezklameš mou důvěru!“

„O to není třeba si dělat starosti!“ ujišťoval ji Meng-i.

A po návratu do domu Čangových šel rovnou za otcem svých svěřenců a řekl mu: „Mamince se po mně stýská a byla by ráda, kdybych aspoň spával doma. Nemohu jí to odepřít, a tak bych ode dneška, dovolíte-li, vždycky ráno přicházel sem a večer chodil domů.“

Pán uvěřil a neměl námitek. A tak Meng-i od toho dne předstíral svému zaměstnavateli, že chodí pravidelně na noc domů, a rodiče zas naopak udržoval v klamném domnění, že nocuje u Čangů. Ve skutečnosti pak trávil noc za nocí v domě oné dámy. Tak uplynulo půl roku, aniž kdo pojal sebemenší podezření.

Student a jeho půvabná milenka se spolu těšili z květů, pozorovali měsíc na obloze, popíjeli víno, recitovali verše, vychutnávali až do dna všechny pozemské slasti. Básně dokonce i sami skládali – například Čtyřadvacet strof na námět opadávání květů či ódu, která v padesáti slokách opěvovala lunojasnou noc. Závodili ve vytříbenosti stylu, čímž stále zdokonalovali své umění. Uvedu vám zde jen jako malý příklad jejich verše o čtveru ročních období. Báseň dámy zněla:

Jaro

Poupata na větvích kraj schodů něžně zdobí,
hedvábná příze vrb se větrem lehce houpá.
Mdlý přísvit západu zamženou horu zlatí,
měsíc nad sirou ves korunou sosny stoupá.

Léto

Pod tenkou pokrývku k člověku chládek vniká
a pramen průzračný studí jak letní luna.
Záclona chvěje se, jak vánek dýchl vůní,
úplňku bledá tvář za oknem tiše dumá.

Podzim

Pokrylo jíní břeh, voda se bíle leskne,
sinaví večer vrch, holé jsou větve stromů.
Osaměl v síni host, stesk probouzí ho ze sna,
po husách divokých posílá pozdrav domů.

Žima

Děšť v nebi mrzne v led, zamčeny zrána dveře,
za noci vánice kol města spěje krajem.
Zarudlý oheň plá a šíří teplo z krbu,
zelené koflíky se plní vonným čajem.

Dáma se osvědčila jako skvělá básnířka, takřka sypala verše z rukávu. A Meng-i k její velké radosti za ní brzy nezůstával pozadu. Poslechněme si jeho paralelu, kterou na její verše pohotově odpověděl:

Jaro

Strom květy nasadil a sprška přehnal se,
do záclon po větru bělavé vlétá chmýří.
Jak zlata přibývá, tak tmavne zeleň vrby,
ze sosny sněží prach a oblak vůně šíří.

Léto

Tykev a vody džbán osvěží v letním žáru,
kořeny lotosu se s ledem žvýkat dají.
Výhonky bambusu se derou ze škvír schodů
a listy lotosů jezírko pokrývají.

Podzim

Rozbité dláždění zastlalo rudé listí,
lehký dým zahalil k večeru chladné lesy.
Z dopisu čiší žal, slz stopa na obálce,
do smutku procitáš, vzpomínka skoro děsí.

Žima

Do plachet zadulo, pod sněhem končí lovy,
ztuhl svit měsíce a klapot stráže mrazí.
Opojně víno se jiskří a voní v čiši,
rozkvetlá slívy snět na závěs stín svůj hází.

Dáma byla s Mengovým uměním velice spokojena. Sešla se tu zkrátka jedinečná dvojice krásných mladých lidí, z nichž jeden druhému se vyrovnal nadáním a kteří dosahovali shody v jemném vkusu. Jejich blaženost snad ani nelze slovy vylíčit.

Ale žel, nic pěkného nemůže mít dlouhé trvání. Jednoho krásného dne komisař Čang čirou náhodou potkal u bran školy starého profesora Tchien Paj-lu a zastavil se s ním. „Poslyšte,“ prohodil mezi řečí,

„váš syn chodí každý večer domů, vždyť to pro něho musí být únavné, takhle pořád běhat sem a tam! Proč by nemohl zase zůstat i přes noc u mne? Měl by to mnohem pohodlnější.“

„Jak to?“ podivil se profesor. „Hned ode dne, kdy u vás začal vyučovat, spává přece pořád ve vašem domě! Jenom když před časem moje paní stonala, pozdržel jsem ho doma párkrát přes noc. Ale od té doby zas už na noc nepřichází. Nechápu proto, o čem mluvíte!“

Komisař Čang viděl, že zde není něco v pořádku, a protože by byl nerad přivedl Menga do nesnází, zamluvil nějak celou věc a rychle se odporoučel.

Když mu pak toho večera Meng-i jako obvykle přišel hlásit, že odchází domů, neřekl na to sice nic, ale tajně za ním poslal sluhu, aby ho zpozrdáli sledoval, kam půjde. Sluha učinil vše podle příkazu, ale asi v polovině cesty Menga najednou ztratil z dohledu. Rozběhl se za ním, pátral všude kolem, ale po studentovi ani stopy, takže se nakonec musel vrátit k pánovi s nepořízenou.

„Je mladý a lehkomyšlný,“ mrzel se komisař, „aby tak chodil někam do veřejného domu!“

„Ale v tuhle stranu od města přece žádný takový dům není!“ namítl sluha.

„Seber se tedy a zajdi se podívat k jeho otci, jestli není doma!“

„Už je skoro tma,“ nechtělo se sluhovi, „co když mi mezitím zavřou městské brány a já se potom nedostanu, z města ven?“

„Tak tam u nich zůstaneš přes noc. Nic se nestane, když se vrátíš až ráno.“

Následujícího rána sluha přinesl zprávu, že Meng-i doma není a rodiče o něm nevědí. „Kde tedy jen může být?“ lámal si hlavu komisař, už značně zneklidněn. A zrovna v tu chvíli Meng-i vstoupil do dveří.

„Kdepak jste byl celou noc?“ uhodil na něj komisař bez okolků.

„U rodičů přece.“

„Jak můžete něco takového tvrdit?“ rozčílil se teď pan Čang. „Abyste věděl, dal jsem vás včera večer, když jste odcházel, sledovat. Můj sluha, když jste se mu ztratil z očí, zašel až k vašim domů a vy jste tam nebyl! Tak mi tu nenamlouvejte báchoroky!“

„Víte, setkal jsem se po cestě s jedním známým a tak jsme se spolu zapovídali, že jsem pak dorazil domů až pozdě v noci.“

„Váš oddaný služebník strávil v domě vašeho pana otce celou noc,“ vpadl Mengovi do řeči sluha, „až do bílého rána. Váš pan otec byl velice vylekán a hnedle by vás byl dal hledat. Není možné, abyste byl spal doma.“

Teď byl Meng-i v koncích. Střídavě rudl a bledl, nemohl už přijít na žádnou výmluvu. – „Vidíte,

muselo to být nějak jinak,“ řekl komisař. „Uděláte nejlíp, když mi všechno poctivě přiznáte.“

Meng-i nahlédl, že déle se už nedá nic utajit, a pověděl tedy panu Čangovi historii svého náhodného seznámení s paní Süe, provdanou Pchingovou. Na svou omluvu pak dodal, že by si nikdy netroufal tak lehkovážně navazovat známosti, kdyby šlo o jinou než právě příbuznou pana komisaře.

„Já ale tady v okolí žádné příbuzné nemám!“ zvolal komisař udiveně. „A kromě toho v celé mé rodině se nevyskytuje nikdo, kdo by se jmenoval Pching! To se mi celé nějak nechce líbit, pane Mengu, a upřímně vám radím, abyste se měl na pozoru a tu osobu už nevyhledával!“

Meng-i naoko přislíbil, ale v duchu nepřikládal slovům pana komisaře mnoho víry. A ještě toho večera šel za svou milenkou znovu a pověděl jí, že jejich styk je vyzrazen.

„Věděla jsem to,“ řekla smutně mladá žena. „Je marné se trápit, můj milý, bylo tak určeno osudem.“ Pili spolu až do opojení a pak se oddávali jen své lásce.

Jakmile se však začalo rozednívat, krasavice zaplakala: „Nic platno, musíme se navždy rozejít!“ Nato přinesla násadku na štětce, zhotovenou z temně žíhaného nefritu, a podala ji Mengovi se slovy: „Tohle je výrobek z doby Tchangů. Vezmi si to na pa-

mátku a dobře to opatruj!“ Rozloučili se s očima plnýma slz.

Komisař Čang se už mezitím po Mengovi sháněl, předpokládaje, že si asi nedá říci a zas na noc z domu unikne. Když ho skutečně nikde nenašel, řekl si: V té věci se bude muset zjednat jasno, milý mládenče. To se týká i mne jako pána domu. Nezbude než uvědomit tvého pana otce. – A bez odkladů se sám vydal do města a tam panu Tchien Paj-lu pověděl vše, s čím se mu Meng-i svěřil. Pan profesor, krajně rozhněván, ihned poslal vrátného ze školy, aby spolu se sluhou pana Čanga jeho syna přivedli.

V tu dobu už Meng-i zarmoucen opouštěl dům své krasavice a po celou cestu pak přemítal jen o ní. Mluví o rozchodu navěky, říkal si, ale to jistě jen proto, že má strach ze skandálu a lidských řečí. Budu se muset nějaký čas držet zpátky, teprve potom ji zase navštívím a budeme se moci stýkat dál. Ponořeného do těchto úvah ho překvapili oba sluhové čekající naň u Čangova domu s přísným rozkazem, aby se okamžitě dostavil ke svému otci.

Sotva pan Paj-lu syna spatřil, zahromoval: „Místo abys seděl nad knihami a studoval, touláš se celé noci bůhví kde!“ – Meng-i viděl, že je přítomen i komisař Čang a že nebude možno se nijak vykrotit. Když zarytě mlčel, starý profesor popadl hůl a výhružně se rozpráhl k ráně: „Budeš mluvit nebo ne?“

Zahnán do úzkých, musel mládenec s pravdou ven. Vyzpovídal se pokorně z celého dobrodružství, ukázal i svazek veršů, které milenci spolu složili, a pak vytáhl i dárky od své milé, nefritové těžítka a násadku na štětce. „Což se lze ubránit okouzlení tak nádhernou ženou a může mi to někdo vyčítat jako zločin?“ řekl nakonec.

Pan Paj-lu vzal oba předměty do ruky a pozorně si je prohlížel. Nefrit byl jaksi zašlý, bez lesku, jako by ty věci byly ležely dlouhá léta někde v zemi. Na násadce byl vyryt starobylými znaky nápis „Pro potěchu pana Kao z Po-chaje“. I v těch několika básních profesor zalistoval, a když se do nich začel, jeho hněv se zvolna utišil. Obrátil se ke komisaři Čangovi: „Ty věci, to jsou velké vzácnosti. A verše mají podivuhodný styl. To nebude nic jen tak obyčejného, věřte! – Můj nezdárný syn nás teď k té paní hezky zavede! Přesvědčíme se sami, co za tím vším vězí.“

Vyšli tedy všichni tři společně z města ven, a když se octli u broskvového hájku, zvolal Meng-i: „Tady je to!“ Vešli mezi stromy, rozhlíželi se kolem dokola, a tu Meng-i vykřikl znovu, všecek ustrnulý: „Dům tady není! Zmizel!“ – Profesor s komisařem prohledali celý háječek, každé křoví rozhrnuli, ale nikde nic než bujná příroda a závěje broskvových květů. Jen v jednom místě uprostřed háje vykukoval při zemi z trní a hloží jakýsi pahrbek.

Komisař Čang potřásl hlavou: „Tak takhle to bude, už tuším všechno.“ A jal se vykládat: „Na tomhle místě je podle pověsti pochována slavná kurtizána z doby Tchangů. Jmenovala se Süe Tchao a proslula jako básnířka. Pozdější pokolení, pamětlivo Čeng Kuova¹²² verše ‚broskve stelou květy na hrob Süe Tchao‘, osázelo celé toto místo broskvoněmi. Na jaře se sem chodí na procházky. Ona dáma, o níž váš pan syn hovoří, byla zřejmě sama Süe Tchao.“

„Proč myslíte?“ kroutil profesor pochybovačně hlavou.

Komisař chvíli přemýšlel a pak řekl: „Podívejte se: představila se vašemu synovi jako bývalá manželka Kchanga, Pchingova syna. Je jasné, že tím činila narážku na jméno uličky Pching-kchang. To bylo za dynastie Tchang místo, kde bydlely kurtizány. Dále ta žena uvedla i své rodné jméno Süe – může být někdo ještě na pochybách, že jde o Süe Tchao? A teď k těm dárkům: násadka na štětce je označena jménem Kao. V době, kdy žila Süe Tchao, byl místodržitelem této naší oblasti, S’-čchuanu, básník Kao Pchien. Ten prý kurtizánu Süe Tchao obzvláště vyznamenával svou přízní. Oba ty cenné předměty dostala asi od něho darem... Dnes je Süe Tchao mrtva již dlouhá staletí a její duch přesto, jak je vidět, ještě klidu nedošel. – Nemá smysl o té věci dál hloubat.“

Pan profesor Tchien Paj-lu usoudil, že komisař může mít pravdu. A protože se bál o syna, že bude

i dále v moci tajemných sil, rozhodl se, že ho raději bez dalších průtahů pošle zpátky do Kantonu.

Meng-i pak dostudoval, složil zkoušky a získal titul doktora. Po celý život rád vyprávěl svůj podivný zážitek a na důkaz, že ho opravdu prožil, ukazoval obě drahocenné památky. Na svou milenkou pořád vzpomínal, ale nikdy v životě se s ní už neshledal. A příběh „Jak Tchien Ču potkal Süe Tchao“ se dochoval ústním podáním až do našich časů.

Teď se však jistě ptáte, proč jsem vám tu dnes vyprávěl tuhle strašidelnou zkazku. Jen proto, abych ukázal, jak s'čchuanské ženy odedávna slyněly nadáním. Například Wen-tün a Čao-tün byly rodem ze S'čchuanu a obě se vyznačovaly literárními vlohami¹²³. Proto také pouhá kurtizána Süe Tchao se za svého života těšila nemenšímu básnickému věhlasu než soudobí mistři verše a zdá se, že ještě i po smrti ji mocně unášela poetická inspirace. Odráží se v tom génius samotné přírody. Příklad z tchangské poezie:

Třpyt Brokátové řeky, půvab hory O-mej
nám vykouzlily Wen-tün a Süe Tchao,

se stal na staletí okřídleným úslovím.

Pak je tu ještě Chuang Čchung-ku¹²⁴, ta chodila

v mužských šatech a zastávala podřízené postavení ve vládním úřadě. Dochovalo se o ní podání jako o „ženském prvním kandidátu“, a i to je příběh ze S'-čchuanu. Z toho je vidět, že nesporná talentovanost s'čchuanských žen byla skutečností odpradávná. A ještě dnes je v S'-čchuanu zvykem, že dívky odmatlička chodí do škol a učí se tam stejně jako chlapi. Dokonce skládají zkoušky, postupují do vyšších tříd a stávají se z nich „černé límce“. Být to někde jinde, nebudilo by to úžas?

A dnes si povíme příběh jedné dívky, který se moc pěkně poslouchá, tak je pozoruhodný.

Ženy vždy střeženy byly v přísném uzavření,
kdo kdy viděl mladou dívku chodit do školy?
Tahle ve vědě i v boji horší mužů není
a také si sama svého muže vyvolí.

Odehrálo se to v okrese Mien-ču v s'čchuanském kraji Čcheng-tu. Žil tam důstojník jménem Wen Čchüe, dědičný velitel místní posádky. Podvkráté vykonal vojenské zkoušky, dotáhl to až na šarži podplukovníka a byl pověřen strážní službou pro tamní území. Byl to člověk velkomyslné povahy a žil si na vysoké noze. Manželka mu již zemřela, ale měl ještě celou skupinu vedlejších žen, které všechny uměly hrát na hudební nástroje, tančit, zpívat.

Jedna z nich mu porodila syna, tomu tehdy ještě

nebyly ani tři roky. Byl však i otcem sedmnáctileté dcery jménem Fej-o, dívky neobyčejně krásné. Ta byla pravou dcerou svého otce: už v dětství ovládla všechna bojová umění, skvěle jezdila na koni a střílela z luku – na sto kroků dokázala sestřelit list topolu. A přestože se napohled zdála jemná a křehká, silou vůle předčila každého muže.

Věděla, že jejího otce jakožto vojáka často stíhá lidský posměch, že mu přezdírají „kaprálů“. Kdyby tu byl syn, který by navštěvoval školy, pak by mohli pěstovat styky se vzdělanými literáty a nemuseli by od nikoho snášet urážky. Ale bratříček byl bohužel ještě malý, nemohlo se čekat, až vyroste, a tak se Fej-o už delší dobu sama převlékala za chlapce, studovala na škole a všude na veřejnosti vystupovala jako mladý studující muž. Jenom v soukromí oblékala ženské šaty.

Tak to šlo po řadu let a dívka si osvojila velké znalosti, v celé šíři vnikla do klasiků i do historie, jak to bylo u studujících v S' -čchuanu požadováno. Když pak jednoho dne přibyl na školu provinční vrchní školní inspektor, dala si nové jméno, Šeng-tie¹²⁵, čímž chtěla naznačit, že v ničem nezůstává pozadu za vynikajícími muži, vymyslela pro sebe i literární jméno Tün-čching¹²⁶, zařadila se mezi ostatní hochy a s nimi se přihlásila v učilišti ke zkouškám.

Byla mezi nejúspěšnějšími, takže jí byl udělen titul bakaláře. Dík tomu, že stále nosila mužský

oblek, všichni ji už pokládali za syna podplukovníka Wen Čhüe. A když vešlo ve známost, že Tün-čching udělal zkoušky a postoupil výš v učení, začali lidé přicházet s gratulacemi a zástupci okresní a krajské správy vyšli mladému absolventu v ústřety, když se vracel od zkoušek, a doprovodili ho až do domu. „Když omyl, tak omyl,“ řekl si podplukovník a uspořádal na počest dcery hostinu. Však je to nějaká vzácnost, aby z vojenské rodiny vzešel bakalář!

A od té doby měl podplukovník Wen ve styku s místní správou kvalifikovaného pomocníka, což mu samozřejmě přidávalo v jejích očích na důstojnosti. Staří mladí zblízka zdáli, všichni jako by už zcela zapomněli, že Fej-o je dívka, a ve všech důležitých záležitostech rozhodovala ona.

Fej-o měla mezi svými spolužáky dva dobré přátele, jednomu říkali Wej Cao, druhým jménem Čuan-č', druhému Tu I, jinak C'-čung. Oba to byli statní junáci, nadprůměrně inteligentní, s Wen Tün-čchingem shodných povah, na škole spolu vyrůstali a byli téměř stejného stáří: Wej Čuan-č'ovi minulo devatenáct let, byl o dva roky starší než Tün-čching, a Tu C'-čung byl Tün-čchingův vrstevník, jen o pár měsíců mladší. Celá trojice si rozuměla jako rodní bratři a domluvili se, že na škole spolu budou studovat v jednom kabinetě.

Zatímco oba mladíci bez nejmenšího podezření viděli v dívce kamaráda, ona pojala úmysl vybrat si

jednoho z nich a vzít si ho za muže. Když je srovnávala, zdálo se jí, že Tu C'-čung by byl vhodnější, protože byl stejně starý jako ona, v mnohém ohledu se jeden druhému podobali, byl také hezčí než Čuan-č'. Proto si na rozhovorech s ním dávala obzvláště záležet. A také on shledával Tün-čchinga zajímavým a pohledným jinochem a často mu říkal: „Škoda že jsme oba mužští! Kdybych byl žena, rozhodně bych se za tebe provdal, a kdybys ty byl ženou, oženil bych se s tebou.“ – Když to jednou zaslechl Čuan-č', poškádlil ho: „Láska mezi mužskými je dnes na světě v módě. Všechno je převrácené a kde stojí psáno, že by se dva mužští nemohli vzít!“

Ale Wen Tün-čching prohlásil s vážnou tváří: „Všichni jsme přece stoupenci Konfuciova učení. Sblížilo nás literární vědění, a proto si také vážíme jeden druhého. Není to krásné? Ale myslet při tom na nemravnosti? Jak bychom se mohli podívat lidem do očí? Jsme snad seriózní muži, ne, a nebudeme ze sebe dělat nezvedené kluky! Kamarád Wej by měl za trest zaplatit pohoštění.“

Wej Čuan-č' se bránil: „To jen že slyším, jak se, Tün-čchingu, C'-čungovi líbíš a jak lituje, že není ženou, tak si dělám legraci. Když se ti to nezdá, nedá se nic dělat, C'-čung se v ženu nepromění.“

Na to C'-čung namítl: „Já jsem přece uváděl dvě možnosti, ale ty se držíš jen jedné a přivádíš mě do trapného postavení.“

Vysvětlivky

PŘÁTELSTVÍ AŽ ZA HROB: původní název povídky „Jak Jang Ťiao-aj dal život za přítele“ (7. povídka ze souboru *Ku ťin siao-šuo*).

- 1 *stát Čchi* byl jedním z lenních knížectví v 8.–3. stol. př. n. l., rozkládal se na území dnešní provincie Šan-tung a části provincie Che-pej. Obě uvedené historické osobnosti žily v 7. stol. př. n. l.
- 2 *druhé jméno*: Číňané obvykle mívali několik osobních jmen, libovolně tvořených. První, „dětské“, dostávali při narození, druhé při vstupu do školy, a pak ještě případně další při dosažení dospělosti, nástupu zaměstnání, někdy dokonce jméno posmrtné.
- 3 *údobí Jar a podzimu* s následujícím obdobím Válčících států vyplňují 8.–3. stol. př. n. l., kdy Čína byla rozdělena na řadu relativně samostatných států.
- 4 *mocný údělný stát* v 8.–3. stol. př. n. l. na středním toku řeky Jang-c’.
- 5 na území dnešní provincie Čching-chaj.
- 6 *míněna divoká slíva mej*. *Prunus mume*, stromek, jehož půvabné rané květy, často se objevující ještě za sněhu a také pěstované v zimě v domácnostech, jsou oblíbeným námětem čínské poezie i malířství.
- 7 *Čchi-jang, Liang-šan* jsou horské oblasti v provincii Šen-si.
- 8 *čínská míle* odpovídá asi 0,5 km.
- 9 *slitek kovu o váze ke 4 dkg*. sloužil jako platidlo.
- 10 *Ťing Kche* (3. stol. př. n. l.) byl pachatel nezdařeného atentátu na budoucího sjednotitele Číny a zakladatele dynastie Čchin, Š’ Chuang-tia, který expanzí podrobil všechny ostatní dotud samostatné státy státu Čchin.
- 11 *Ve staré Číně byla noc rozdělena do pěti dvouhodinových hlídek či stráží, počínaje 19. hodinou večer a konče*

5. hodinou ranní. Hodiny se oznamovaly bubnováním ze strážních věží a ponocenská stráž obcházela s dřevěnou klapačkou, kterou odtukávala čas.

ZÁHADNÝ OBRAZ: původní název povídky „Jak prefekt Tcheng po čertech chytře rozřešil dědický spor“ (10. povídka ze souboru *Ku tin siao-šuo*).

- 12 *Sieové a Tchienové*: příklady sourozenské lásky a svornosti ze 3. a 4. stol. Synové moudrého hodnostáře Sie Ana si brali za vzor košatý strom u svého domu. K bratřím Tchienům se váže legenda, že když si chtěli rozdělit na tři kusy otcovskou osiku, strom rázem uschl, což je přimělo jít do sebe a ponechat si ho nadále společně. Osika pak znovu ožila a rozkvetla.
- 13 narážka na bájně podání o souboji volavky s perlorodkou, který skončil tím, že rybář se zmocnil obou soupeřů.
- 14 dynastie Ming (1368–1644).
- 15 za vlády mingského císaře Čcheng-cu (1403–1425). Různá období vlády byla označována hesly, která vyjadřovala vládní snahy a ideály.
- 16 *Šuntchienský kraj* měl centrum v Pekingu.
- 17 *paní Čchen*: v Číně si ženy i v minulosti ponechávaly po sňatku své rodné příjmení.
- 18 *Ženina*, též konkubína, druhá, vedlejší žena, jichž mohl mít muž ve staré Číně libovolné množství vedle hlavní manželky.
- 19 akademická hodnost, získávaná složením státních zkoušek nejnižšího stupně. Systém státních zkoušek existoval v Číně odpradáva až do r. 1904 a jeho účelem bylo zajistit, aby zemi spravovali skuteční vzdělanci, neboť udělené tituly byly podmínkou zastávání veřejných úřadů. Kritéria u zkoušek bývala ovšem dosti formální. Nejvyšší byl titul doktor, udělovaný po vykonání zkoušek v hlavním městě. Absolventi nejvyšších zkoušek bývali jmenováni členy císařské Akademie věd.

- 20 *šťastný, příznivý den*: podle pověry bylo třeba každý závažný krok v životě podnikat v určitý, převážně věštebnými praktikami vybraný den, který by zaručil úspěch.
- 21 *Čchung-jang*: jako jména pro dítě použili názvu lidového svátku, slaveného 9. IX.
- 22 starý obyčej, podle kterého se děcku předložila řada různých předmětů a z toho, po kterém sáhlo, se usuzovalo na jeho budoucí zaměření.
- 23 Bratřím bylo zvykem dávat jména, v nichž se opakoval týž znak.
- 24 plošná míra, přibližně 0,06 ha.
- 25 délková míra, 32 cm.
- 26 Staří Číňané počítali někdy věk člověka od početí, nikoli od narození.
- 27 Podle starého obyčeje se slušelo konat v domě po sedm týdnů smuteční obřady a teprve pak nebožtíka pochovat.
- 28 *Kuan-kung*, též *Kuan-ti*: původně slavný vojevůdce Kuan Jü (3. stol. n. l.), po smrti prohlášený za světce, jakéhosi boha války, ale i literatury a obchodu, jehož kult byl ve staré Číně velmi rozšířen.
- 29 *desetidomí*: jde o starý čínský vlastně policejní systém vzájemného ručení celé skupiny rodin za chování všech svých členů. Jestliže případný přestupek nebyl udán, byli stíháni všichni „ručitelé“.
- 30 Za Mingů se v době největších letních veder přezkoumávala soudní rozhodnutí a vězňům ulehčovaly tresty.
- 31 *čchien*: peněžní jednotka, desátý díl liangu.
- 32 taoistický jasnovidec.
- 33 stará váhová jednotka, něco přes 0,5 kg, tj. 16 liangů.

MANŽELSKÁ VĚRNOST: původní název povídky „Jak Mistr Čuang přestal bubnovat na mísu a splynul s Velkou Cestou“ (2. povídka ze souboru *Ťing š' tchung jen*).

- 34 *spjati rudými páskami*: obrazné naznačení pevnosti manželského svazku, předurčeného prý osudem.

- 35 *Čuang-c'*. Čuang Čou (4.–3. stol. př. n. l.), významný filozof-taoista a básník satirického zabarvení. Přisuzuje se mu spis *Nan-chua čen ťing*. „Prostý výklad z Nan-chua“.
- 36 *šest smyslů*: pojem převzatý z buddhismu, míněny jsou smyslové orgány a jako šestý rozum.
- 37 asi 1000–250 př. n. l. V pozdějším období vlády Čou ústřední moc slábla a říše se dělila v řadu státečků, které mezi sebou posléze zahájily války.
- 38 lenní knížectví na území dnešní provincie Che-nan.
- 39 *Knih proměn, I ťing*. jedna z knih konfuciánského kánonu.
- 40 *předchozí existence v dobách, kdy se rozčlenil počáteční chaos*: stopy staré buddhistické víry v přetělování duší a mytologických představ, že svět se vytvořil z prvotního chaosu, který dal vznik Nebesům a Zemi.
- 41 *Rajské jezero*: podle legend leží na západě Číny v horách Kchun-lun, království bohyně Matky západu, která zde opatruje zázračné broskve nesmrtnosti.
- 42 *Wu Čchi* (4. stol. př. n. l.): vojevůdce z knížectví Lu v době Válčících států, který, aby dokázal svou věrnost knížeti, zabil vlastní ženu pocházející z nepřátelského státu Čchi.
- 43 *Sün Cchan*: učenec z 3. stol. n. l., který zemřel zármutkem nad smrtí své ženy.

POMSTA: „vstupní“ povídka ke 34. povídce souboru *Ťing s tchung jen*, nazvané „Sto let živá nenávisť dívky Wang Čchi-ao-luan“.

- 44 *tabulka na paměť duše, tabulka zemřelých*: lakovaná destička, na níž se psalo jméno zemřelého a jeho data, a věřilo se, že v ní přebývá jeho duše. Byla uctívána na domácím oltáříku předků.
- 45 postava ze staré divadelní hry. Muž, který v zájmu kariéry nevděčně zavrhl nevěstku, kterou dříve miloval, ta spáchala sebevraždu a její duch nevěrníka ztrestal.
- 46 hrdina tchangské povídky literáta Ťiang Fanga. Rovněž z prospěchářství zrádně opustil svou milenkou, dohnal ji tím k smrti a byl pak pronásledován neštěstím.

VÝBĚR ŽENICHA: původní název povídky „Jak Su Siao-mej třikrát zkoušela svého ženicha“ (11. povídka ze souboru *Sing š' cheng jen*).

- 47 *jang a jin*: pojmy jednoho z typických patriarchálních učení, zvýhodňujících muže a snižujících ženu. Striktně odlišuje mužskou a ženskou roli, mužskému prvku připisuje pozitivní význam, světlo, aktivitu, kdežto ženskému význam negativní, tmou, pasivitu. Všechny přírodní jevy vykládá vzájemným působením těchto dvou protikladných sil.
- 48 *Li Po* (701–762) a *Tu Fu* (712–770): dva největší čínští básníci, považovaní přímo za patrony čínské poezie.
- 49 *Pan Ku* (32–92): významný historik a básník.
- 50 *S'-ma Siang-žu* (179–117 př. n. l.): známý dvorský básník, postava četných anekdot.
- 51 l. 206 př. n. l. – 220 n. l.
- 52 *Cchaj Jen* (162–239): slavná básnířka, která ve zmíněné epice zpracovává své zážitky z hunského zajetí.
- 53 l. 265–420 n. l.
- 54 *Sie Tao-jün* (4.–5. stol.): nadaná autorka ze známé básnické rodiny, mistryně různých žánrů.
- 55 l. 960–1279 n. l.
- 56 *Li Čching-čao* (1081–1146): jedna z největších čínských básníků, esejistka, malířka, literární teoretička a historička umění. V rozporu s dalším líčením v povídce byla ve skutečnosti vdána šťastně a smutek vyjadřovala ve svých verších až po smrti manžela.
- 57 významná básnířka z 12. stol. n. l.
- 58 *stařec pod lunou*: představa mající původ ve staré zkazce o tajemné bytosti, která při světle luny zapisuje do zvláštní knihy všechny sňatky světa, jak jsou předurčeny.
- 59 *Su Tung-pcho* (1036–1101): nejslavnější sungský básník. I jeho otec a mladší bratr byli známými literáty.
- 60 *Nefrit* je ušlechtilá odrůda křemene, polodrahokam v Číně obzvláště ceněný pro svou krásu a další kvality, takže se k němu běžně přirovnává v poetických obrazech.

- 61 učenec, literát a státník (1021–1086) proslulý svými politickými reformami. Jeho odpůrci, k nimž patřil i Su Tung-pcho, o něm šířili pomluvy, které se dostaly i do literatury, jako např. tvrzení o jeho nečistotnosti.
- 62 bájný nedostižný mistr tesařského řemesla, patron tesařů. Vytahovat sekeru před Lu Panem znamená holedbat se před mistrem.
- 63 široké rukávy čínské suknice sloužily i jako jakési kapsy.
- 64 *svazek Čchin a Tin*: obrazné vyjádření sňatku. Pochází z doby Jar a podzimů, kdy se dva státy spolu sblížily tím, že jejich vládnoucí rody mezi sebou ustavičně uzavíraly sňatky.
- 65 postava rovněž historická (1049–1101), učenec, literát a vysoký úředník.
- 66 *odložil bílý šat a přioděl se zeleným*: tak se symbolicky naznačovalo povýšení v hodnosti.
- 67 tj. aby včas sám odešel z úřadu, v němž byl stíhán nemilostí pro odpor k Wang An-š'ovým reformám

DVAKRÁT ZEMŘELÁ: původní název povídky „Jak cituplná Čou Šeng-sien vyvolala pozdvižení v domě Fanů“ (14. povídka ze souboru *Sing š'cheng jen*).

68 l. 1101–1126.

69 Kchaj-feng v provincii Che-nan.

70 svazky peněz: čínské kovové mince měly uprostřed čtverhranný otvor a navlékaly se na šňůry.

71 spis z doby Tchang, sbírka příběhů dokumentujících předurčení osudu člověka.

72 *hora lampiónů*: patnáctého dne prvního měsíce (podle lunárního kalendáře) končily oslavy Nového roku čili Svátků jara vyvěšováním rozžatých lampiónů po celém městě.

73 *soudce Pao*, jinak zvaný Dračí Plán, proslavený svou prozíravostí a spravedlivostí, je populární postavou staré čínské literatury.

74 podle taoistické mystiky vládce života a smrti lidí, zvířat, nebešťanů i pekelníků.

75 obětina, napodobenina peněz, která se spalovala k uctění božstev i duchů zemřelých.

DVĚ JEPTIŠKY A PROSTOPÁŠNÍK: původní název „Jak Che Ta-čching umíraje zkroutěně zůstavil manželský pás“ (15. povídka ze souboru *Sing š' cheng jen*).

76 muž z doby Chan, proslavený něžnou láskou k manželce.

77 O S'-ma Siang-žuovi viz pozn. 50. Je známa jeho věrná láska k manželce, básnířce Čuo Wen-tün, která s ním dohodružně uprchla z domova; aby se v nouzi uživil, otevřeli si výčep.

78 *brokátový závěs dlouhý na padesát mil*: narážka na dva starověké bohaté zhýralce, kteří se předstihovali v přehnaném luxusu.

79 l. 1426–1435.

80 slaví se na jaře.

81 druh loutny.

82 *Čao Sung-süe*: z dob mongolské dyn. Juan (1279–1368).

83 jeden z taoistických světců, legendární svými kouzly.

84 obrazné označení buddhistického kláštera.

85 patriarcha čínského buddhismu.

86 jednotka váhy, rovná přibližně 60 kg.

87 plněné pečivo, které je zvykem o svátku Začátku léta (podle lunárního kalendáře 5. V.) házet z člunů do vody jako oběť duším utonulých.

DRAZE ZAPLACENÝ ŽERT: původní název povídky „Jak z žertu s patnácti svazky peněz nečekaně vzešla pohroma“ (33. povídka ze souboru *Sing š' cheng jen*).

88 l. 1127–1279 n. l.

89 dnes Chang-čou v provincii Če-tiang.

90 *Li Cchun-siao*. *Pcheng Jüe*: dvě historické postavy, které sešly ze světa krutými popravami (první byl zaživa roztrhán koňmi, druhý rozsekán na kusy a vyhubeno jeho potomstvo). Oba slouží za příklad krvavé pohromy.

- 91 V proslulém knížecím Liangském parku v Kchaj-fengu se za dyn. Chan pořádaly velkolepé hostiny, hosté však vždy mohli užívat tohoto přepychu jen krátkodobě.

DVOJNICE: původní název povídky „Jak Perla Jao prchajíc před hanbou do hanby přišla a Měsíční víla Čeng využívajíc omylu chybila.“ (2. povídka ze souboru *Čchu kche pchaj an ťing-čchi*).

- 92 zbojník, který plenil oblast Kchuan, kde byl pak omylem místo něho zatčen Konfucius, když tudy putoval.
- 93 Míněn je tu námět známé divadelní hry o šlechtném chudasovi Čou Ťienovi, který zachránil z nebezpečí života svého bohatého chlebedárce ohrožovaného zrádným velmožem, když si s ním vyměnil šaty a spáchal sebevraždu.
- 94 l. 1126–1127. Ťinskými dobyvateli byli tunguzští Džurdženové, kteří napadli ze severu Čínu, obsadili její hlavní město Pien-liang, tj. Kchaj-feng, a založili tu říši Ťin (Zlatá). Čínská vláda nato musela přenést své sídlo na jih a od té doby se počítala éra Ťien-jen (1127–1130).
- 95 smutně proslulé čínské „zlaté lilie“, tj. soustavným stahováním obinadly od malička zakrnělá chodidla žen, hlavně z vyšších vrstev, která platila od epochy Sung za kritérium ženské krásy.
- 96 l. 1131–1163.
- 97 l. 1573–1620.
- 98 Š' Čchung byl příslovečný boháč, *Fan Tan* vynikající, ale krajně chudý muž. Oba z prvních staletí n. l.
- 99 mingský malíř, působivý hlavně přírodními motivy.
- 100 slavný mingský keramik.
- 101 básník z 3. stol. př. n. l., pověstný svým oslnivým zjevem.
- 102 legendární krasavec.

KÁMEN MUDRCŮ: původní název povídky „Jak alchymisté, chvástající se svým vzácným uměním, obírali boháče, který místo zlata sklídlil smích“ (18. povídka ze souboru *Čchu kche pchaj an ťing-čchi*).

- 103 *Tchang Po-chu*, jinak Tchang Jin (1470–1523) byl slavný básník, malíř a kaligraf, *tie-jüan* byl první aspirant na vyšší akademickou hodnost u zkoušek bakalářů.
- 104 legendární kouzelník z 8. stol. př. n. l., který údajně dosáhl nesmrtelnosti. Jinak zván též Lü Tung-pin, viz pozn. 83.
- 105 hrdina tchangské povídky literáta Čeng Chuan-ku.
- 106 město v provincii Ťiang-su.
- 107 *Žápadní jezero v Chang-čou* je místo proslulé přírodními krásami a hojností památek, odedávna vděčný umělecký námět.
- 108 *Tchao Ču* byl vysoký úředník z 5. stol. př. n. l., příslovečný štedrý boháč. – I Tun byl obchodník se solí z dob Jar a podzimu, stal se příkladem zbohatlíka.
- 109 setina liangu.
- 110 dutá míra, přibl. jeden litr.
- 111 v provincii Che-nan.
- 112 jiný název města Chang-čou podle místního pohoří.
- 113 postava z tchangské povídky literáta Pchej Singa. Na bárci se dvořil verši krásné, ale nepřístupné spolucestující.
- 114 *písněmi fénixe vábit a šachové partii přihlížet*: narážka na staré podání o virtuózním pištcu, který uměl napodobit zpěv fénixe, čímž ho přivábil a pak se na něm vznesl na nebesa, a dále o kouzelných horách Lan-kche se skalními slujemi, kde byl kdysi dřevorubec tak zaujat hrou šachistů, že zatím uběhla staletí a hrdina se nakonec sám stal nesmrtelným.
- 115 významné město na jihu provincie Ťiang-su, s osmi branami

DÍVKA BAKALÁŘ: původní název povídky „Jak si dívka bakalář obratně vedla a omyl kolegů ze školy se správně rozuzlil“ (17. povídka ze souboru *Er kche pchaj an Ťing-čchi*).

- 116 *Süe Tchao* (768–831): slavná básnířka epochy Tchang.
- 117 *Eryobotrea japonica*, okrasná dřevina.
- 118 vysoký hodnostář vojenské správy (745–805), dlouholetý místodržitel prov. S'-čchuanu. Dostal čestný titul knížete z Nan-kchangu.

- 119 *Kao Pchien* (zemř. 887), vojevůdce a provinční správce, známý i jako básník. Byl vyznamenán čestným titulem knížete z Po-chaje. – *Ĵüan Čen* (779–831), slavný tchangský básník a novelista. – *Tu Mu* (803–852), slavný básník, obdivovaný krasavec a světák.
- 120 éra panování prvního mingského císaře (1368–1398).
- 121 jarní svátek, kdy se oslavoval rozkvet celé přírody.
- 122 tchangský básník (zemř. r. 896).
- 123 *Wen-tün*, tj. Cuo Wen-tün, viz pozn. 77. – *Cao-fün*. Wang Čao-tün (1. stol. př. n. l.), legendární kráska z císařského harému.
- 124 postava známá z literatury, údajně žila v 10. stol.
- 125 doslova „Překonávající premianty“.
- 126 „Vzácný talent“.
- 127 podlouhlá krabička, jež sloužila k uschování různých osobních drobností.
- 128 *Lo-fu* byla pověstná cudná krasavice z 5. stol. př. n. l. – *Žu-kaio*. Ťia Žu-kaio, postava ze starých letopisů (4.–3. stol. př. n. l.), ohyzdný muž, který si vzal krasavici, a ta ho ignorovala až do doby, kdy se mu podařilo mistrně trefit bažanta.
- 129 hrdinka zkazky z 2. stol. př. n. l., která přímluvami pohnula císaře, aby zrušil trest uložený jejímu otci, provinilému úředníku.
- 130 národnostní menšina žijící v horách na jihu Číny a známá svou otužilostí.
- 131 druh nazvaný podle okresu Nan-čchung v S'-čchuanu.
- 132 název kraje v S'-čchuanu.
- 133 Míněn je tu básník S'-ma Siang-žu (viz pozn. 77), do něhož se dle pověsti blouznivě zamilovala básnička Čuo Wen-tün.
- 134 viz pozn. 101. Autor básně, v níž líčí, jak se mu dřímajícímu ve snu zjevila víla a vyznala mu lásku.
- 135 *děšť a oblaka* jsou obraznou narážkou na pohlavní styk. Pochází z legendy o princí, s nímž obcovala pohádková bytost „paní oblaků a deště“.

Obsah

ČÍNŠTÍ LIDOVÍ VYPRAVĚČI - - -	7
POVÍDKY ČÍNSKÝCH LIDOVÝCH VYPRAVĚČŮ (J. HÄRINGOVÁ) - - -	8
PŘÁTELSTVÍ AŽ ZA HROB - - -	19
ZÁHADNÝ OBRAZ - - -	38
MANŽELSKÁ VĚRNOST - - -	80
POMSTA - - -	105
VÝBĚR ŽENICHA - - -	111
DVAKRÁT ZEMŘELÁ - - -	138
DVĚ JEPTIŠKY A PROSTOPÁŠNÍK - - -	164
DRAZE ZAPLACENÝ ŽERT - - -	224
DVOJNICE - - -	255
KÁMEN MUDRCŮ - - -	302
DÍVKA BAKALÁŘ - - -	340
VYSVĚTLIVKY - - -	407

EDICE MOZAIKA

Rozmarné
a tajuplné
příběhy
ze staré
Číny

Typografie Vladimír Verner
Vydalo nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.,
roku 2017 jako svou 1561. publikaci
Redakčně zpracovala Blanka Koutská
Odpovědný redaktor Martin Žemla
Vydání třetí. AA 14,09. Stran 424
Vytiskla tiskárna Finidr, spol. s r. o.
Doporučená cena 298 Kč

Nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.
Praha 3, Víta Nejedlého 15
e-mail: info@ivysehrad.cz
www.ivysehrad.cz

ISBN 978-80-7429-700-7